

راه‌نمای ارزیابی اثرات اجتماعی

نگارش و ترجمه:

دکتر امین پاداش

(عضو گروه پژوهشی اکولشی صنعتی جهاد دانشگاهی صنعتی شریف)

مهندس - یوش جرس

(دانشجوی دکتری محیط زیست - واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی)

مهندس مینا شهیدی

بهار ۱۳۹۶

سر شناسه

عنوان و نام پدید آور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهر:

شاہک

وضعیت فهرست نویسی : ف

یادداشت

یادداشت

داداشت

یادداشت

موضوع

مؤلف

4-2000

40-200

موضوع

Ερωτήματα

شماره اف

شناسه افزودن

5:20

1992-1993

شماره کارشناس

0 0

راحمای، ارزیابی اثرات اجتماعی

ترجمه و تالیف: امین پاداش، داریوش جرس، مینا شهیدی شکیب

طراحی جلد: امجد پاداش

ناظر چاپ: جواد سهیزی

ناشر: انتشارات علمی و فرهنگی امین

با همکاری انجمن علمی مدیریت و مهندسی بهداشت ایمنی و محیط زیست

ایران

شمارگان: ۱۱۰۰

قیمت: ۲۵۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۴۴۵-۱-۰

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

- ۱- ارزیابی اثرات اجتماعی یک فرآیند و ابزار مدیریتی می باشد..... ۳
- ۲- اثرات اجتماعی، می بیزهایی هستند که بر مردم تأثیر می گذارند..... ۴
- ۳- ارزیابی اثرات اجتماعی، مدیریت و عملکرد اجتماعی..... ۱۰
- ۴- ارزیابی تأثیرات اجتماعی مربوط به تمامی مراحل پروژه..... ۱۵
- ۵- متصدیان و کاربران چه کسانی هستند چه کسانی ارزیابی های اثرات اجتماعی را انجام می دهند؟..... ۱۶
- ۶- مراحل و وظایف ارزیابی اثرات اجتماعی..... ۱۷
- ۷- انجام ارزیابی تأثیرات اجتماعی، تجارتی خوب و مساعد برای تجارت..... ۲۳
- ۸- هدف تمام پروژه ها، باید توسعه اجتماعی پایدار باشد..... ۲۷
- ۹- نیاز به رسیدگی حقوق بشر..... ۳۳
- ۱۰- به ساکنین قدیمی، بومی، قبیله ها و سایر مردم سرزمین باید آگاهی داده شده و توجه خاصی به آنها مبذول نمود..... ۳۸
- ۱۱- ارزیابی اثرات اجتماعی همچون مشارکت عمومی نیست..... ۴۸
- ۱۲- جابه جایی و اسکان مجدد یکی از عمده ترین دلایل برای جوامع تحت تأثیر و خطری بزرگ برای پروژه ها است..... ۵۷

- ۱۳- بومی گرایی به ایجاد ارزش‌های مشترک کمک می‌کند..... ۶۹
- ۱۴- برنامه‌هایی برای خاتمه دادن پروژه در بدو شروع..... ۷۴
- ۱۵- اصول اخلاقی متخصصان SIA..... ۸۰
- ۱۶- راهنمای برای استفاده از شیوه‌ی مناسب برای ۲۶ وظیفه‌ی حاضر در SIA..... ۸۵
- ۱۷- انواع معاون ذکر شده در یک گزارش ارزیابی اجتماعی و یا یک برنامه مدیریت اثرات اجتماعی..... ۱۵۴
- ۱۸- معیارهای بررسی، ای ارزشیابی کردن گزارش‌های ارزیابی اثرات اجتماعی و برنامه‌های مدیریتی اثرات اجتماعی..... ۱۵۹
- ۱۹- نتیجه‌گیری..... ۱۶۸
- منابع کلیدی درباره‌ی مدیریت و ارزیابی اثرات اجتماعی..... ۱۷۱
- سایر منابع کلیدی و ارجاعات مرتبط با مدیریت و ارزیابی اثرات اجتماعی..... ۱۷۵
- واژه‌نامه‌ی اصطلاحات و مفاهیم SIA..... ۱۷۷

کادرها

- کادر شماره ۱: اثرات اجتماعی چه هستند؟..... ۵
- کادر شماره ۲: ۲۶ وظیفه‌ای که تضمین کننده ارزیابی اثرات اجتماعی خوب هستند..... ۲۰
- کادر شماره ۳: انواع سرمایه یا دارایی..... ۳۰
- کادر شماره ۴: مثالی از ایجاد مزایا برای مردم بومی..... ۴۴
- کادر شماره ۵: مثالی از نشان دادن احترام نسبت به مردم بومی..... ۴۵
- کادر شماره ۶: مثالی از زنجیره مشارکت بک جامعه..... ۵۲
- کادر شماره ۷: مثال‌هایی از شیوه‌های صحیح رفع سوء تفاهات و عذرخواهی..... ۹۹

پیشگفتار

تفکر درباره پیامدهای مخرب فرایند صنعتی شدن، تبعات منفی آن و عدم تعادلی که ناشی از صنعتی شدن بین انسان، جامعه و محیط زیست ایجاد شده است، سابقه طولانی دارد. در راستای این دگرگونی و فرایند رو به رشد و ترقی جوامع امروزی و تغییرات اجتماعی همراه آن، یکی از مفاهیم ابداع شده، مفهوم توسعه (Development) است. تا چند دهه پیش، توجه اصلی در پروژه های توسعه معمولاً معطوف به ملاحظات اقتصادی بود. دیدگاه حاکم بر این بود که پول می تواند هر گونه اثرات منفی پروژه ها را جبران نماید. لذا نگرانی چندانی از بابت پیامدهای اجتماعی وجود نداشت. در این دیدگاه توجه به اجتماع محلی و نظام هم سایگی در حداقل ممکن بود. لذا به شبکه های اجتماعی که پایه های اصلی تأمین کننده حمایت برای مردم در مقابل بستی ها و استرس ها بود، توجهی صورت نمی گرفت. از اواخر دهه ۱۹۶۰، ارزیابی اثرات محیط زیستی در پروژه ها رواج گشته و اخیراً برنامه ریزان و تصمیم گیران به این نتیجه رسیده اند که لازم است به درک بهتری از پیامدهای اجتماعی پروژه های توسعه دست یافت. یکی از مهمترین الزامات و شرایط اجرای پروژه های توسعه در بسیاری از کشورها این است که هر سازمانی، پیش از این که اقدامی نماید (از آنجا که این اقدام بر کیفیت محیط انسانی تأثیر خواهد داشت) و قبل از هر کاری، بایستی EIA یا همان ارزیابی اثرات محیط زیستی را فراهم نماید. در تدوین EIA نقش عاملان اجتماعی بسیار برجسته است. بخشی از این EIA اختصاص به ارزیابی تأثیرات اجتماعی (SIA) دارد. اصطلاح SIA برای اولین بار در اوایل دهه ۱۹۷۰ به کار رفت ولی راهنماها و اصول آن در سال ۱۹۸۴ تدوین شد. اگر بتوان در فرایند تصمیم گیری کارگزاران توسعه، ارزیابی تأثیرات اجتماعی (SIA) را تسهیل نمود در آن صورت می توان بهتر تصمیم گیری نمود. به علاوه با پیش بینی کردن و مدیریت نمودن تأثیرات اجتماعی ناشی از پروژه، مزایای اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی فراوانی نصیب مردم و اجتماع محلی خواهد شد. نباید از یاد برد که پیامدهای پیش بینی نشده پروژه های توسعه می تواند منافع و مزایای این پروژه ها را به شدت کاهش دهد. از همین جاست که ارزیابی تأثیرات اجتماعی اهمیت می یابد.

از آنجائیکه مستندات موجود در زمینه قوانین و مقررات موجود در خصوص ارزیابی اثرات اجتماعی نیاز به توسعه و آرایه روش ها و تکنیک های مختلف دارد، وجود این کتاب در عرصه کاربردی پروژه ها و همچنین در بخش پژوهش و تحقیقات دانشگاهی لازم بنظر می رسد. تهیه کنندگان کتاب که حائز تجارب

ارزینده و کاربردی همزمان با چارچوب ها و متدهای علمی بروز در کشور و دنیا هستند، این کتاب را با رویکردی بر آشنایی با ارزیابی اثرات اجتماعی از کتاب *Social Impact Assessment (SIA)* متعلق به انجمن بین المللی ارزیابی اثرات (IAIA) به صورت ترجمه اقتباس کرده اند؛ امید است کتاب پیش رو بتواند نیازهای اصلی مخاطبین همچون کارشناسان، دانشجویان و اساتید محترم را در حوزه اجرایی و علمی پوشش دهد. بدیهی است نامه نا نوشته بدون غلط است و این نوشتار بی عیب و نقص نخواهد بود، باعث امتنان خواهد بود تا مخاطبان گرامی نقطه نظرات ارزشمند خود را مستقیماً به اطلاع نویسندگان برسانند.

امین باداش، داریوش جرس، مینا شهیدی شکیب

بهار ۱۳۹۶